

БТА

Министър Тодор Тагарев: Работим, за да си върнем доверието на обществото; "картата на корупционните рискове" вече е готова на чернова

София, 28 април /Асен Бояджиев, БТА/

06:30:00 28-04-2013

Министърът на отбраната в служебния кабинет Тодор Тагарев каза в интервю за БТА, че това, което екипът му се опитва да направи, и въпросите, които се поставят в обществените дискусии, са какво е необходимо да направи Министерство на отбраната, армията, като начин на поведение, начин на мениджмънт вътре, развитие, осигуряване на хората, за да може да се върне доверието на българското общество.

Само доверието на обществото е сериозна гаранция, че хората, които обличат униформа, за да защитават интересите на България, ще бъдат осигурени по един достоен и адекватен начин и това ще им даде условия, предвидимост в кариерата им и ще ги направи по-уверени, за да могат да се отдадат на професията си, а да не се безпокоят за промени, предлагани бързо и по конюнктурни съображения, посочи Тагарев.

В интервюто той изрази тезата, че възможностите да се редуцира армията и да се търси по-добра структура, по-добри баланси вътре, включително по-добър баланс на бюджета, за да бъде тя боеспособна, са практически изчерпани. Днес предвид отделяния бюджет за отбрана като процент от БВП, по думите му, армията "тежи" на обществото три пъти по-малко, отколкото е тежала преди 20-24 години. Може ли да продължава това, моят отговор е по-скоро "не". Ние трябва да разберем, че този "мирен дивидент" с края на Студената война е изконсумиран, коментира министърът.

Ако един военнослужещ работи в София в продължение на 10 години на една длъжност, без перспективата той да участва в операция или да се върне в тактически щаб, според мен това означава, че тази длъжност не е за военен, заяви министърът на отбраната в интервюто.

Тагарев посочи още, че вече му е представена чернова на "картата на корупционните рискове", като отбеляза, че по документа работи група под ръководството на заместник главния инспектор на министерството. Те работят по един стандартен въпросник за четиридесет и няколко дейности, свързани потенциално с корупционен риск, и за всяка такава функция оценяват "вероятност" и "евентуални негативни последствия", посочи Тагарев.

Следва пълният текст на интервюто:

Въпрос: В едно интервю преди време казахте, че някои от исканията на военнослужещите, които бяха поставени публично, са оправдани. Само пенсионната промяна ли имахте предвид, дошла по думите ви тогава твърде внезапно за тях?

Отговор: Пенсионната промяна е едно от нещата, което развълнува военнослужещите, и не толкова, според мен, че те не разбират тенденциите в света, в Европа и у нас, а именно поради факта, че тя се случи сравнително бързо, без някакво предварително обсъждане, без преходен период, който да бъде даден, както винаги е правено преди при повишаване на възрастта за пенсиониране. И се случи също така съпроводена с някои слухове, категорично подчертавам - слухове, за това, че може да отпаднат полагащите се 20 заплати при напускане на армията за хора, които имат 20 години служба.

Разбирам тези искания, защото те идват в една среда, в която като че ли доверието към военната професия е паднало с годините. И това, което моят екип се опитва да предвиди, с въпросите, които поставяме в обществените дискусии, е какво трябва да направи Министерството на отбраната и армията като начин на поведение, начин на мениджмънт вътре, развитие, осигуряване на хората, за да може да си върнем доверието на българското общество. Защото само вярата в нас е сериозна гаранция, че хората, които обличат униформа, за да защитават интересите на България, ще бъдат осигурени по един достоен и адекватен начин. Съответно това ще им даде условия, предвидимост в кариерата им, ще ги направи по-уверени, за да могат да се отдадат на професията си, а не да се безпокоят за промени, предлагани бързо и по конюнктурни съображения.

Въпрос: Засега има ли еднозначен отговор на това какво трябва да се направи за възвръщане на доверието в отбранителната институция?

Отговор: Единият отговор е, че трябва да има мандатност и ротация, че е необходимо да сме наясно кои, от една страна, са хората, които наистина носят високо рисковата професия на военнослужещ: пилотират самолети, плават на кораби, стрелят с оръдия, карат бронирани машини или танкове и отиват в чужбина в съюзни операции - на НАТО или на ЕС, или на ООН, за да може да имаме принос за сигурността на страната, на региона. По този начин да гарантират защитеността на България. И, от друга страна, кои са хората, които изпълняват повече или по-малко административни функции.

Съвсем нормално е един военнослужещ, на какви етапи от кариерата си, да заеме административна позиция. Но тогава, когато една позиция се изпълнява дълги години от един военнослужещ, без идеята и перспективата той да се върне отново към бойни дейности, към дежурства, към участие в операции, това, според нас, а и в дискусиите такава теза се появи, означава, че тази позиция просто не е за военнослужещ.

Това, което ми се искаше да чуя на обсъжданията на Обществения съвет по отбранителна политика, е примерно дали не е необходимо да сложим някакъв лимит. Да кажем, че ако един военнослужещ служи на една позиция пет години без перспектива да се върне към оперативна или щабна дейност и остава по-продължително време на тази позиция, може би позицията трябва да се преразгледа и да се прецени дали е за военнослужещ? И дали дейността не може

да се изпълнява от граждански служител? Защото, както и да го изчисляваме, един граждански струва да кажем наполовина отколкото един военен служител.

Въпрос: Създаването на "карта на корупционните рискове" беше интересен акцент в изказването за управленските ви приоритети - какво ще представлява тази "карта" и какво очаквате да постигнете чрез нея?

Отговор: Няколко години вече България осъзнава и признава проблем с недобро управление в отбранителния сектор и предприема мерки да бъде повишено качеството му, да бъде повишен интегритетът - както е модерно да се говори в днешно време.

Начинът, по който сме действали до момента е, че има разпространени добри практики в други държави, в съюзни държави или държави в сходна ситуация, проверяваме дали прилагаме тези добри практики и ако не е така, започваме да го правим. Това е изключително важен инструмент за повишаване на интегритета в отбраната и противодействие на корупцията, но не е единственият. Затова моят екип инициира създаването на такава карта на корупционните рискове, при разработването на която, идеята е към експертите, които участват, да каним наблюдатели от одитни, от контролни органи, както и профилиран специалист, който смята, че може да бъде полезен в тази дейност, за да разберем кои са наистина факторите, водещи до корупция. Не да гледаме на мерките, а към самите процеси, да преценим какъв е рискът на тези дейности, примерно каква е вероятността да се случи нещо, и когато това стане реалност, какви ще са негативните последици - от гледна точка на финанси, на развитие на отбранителните способности и операциите, които води армията, и от гледна точка на имиджа на институцията. И когато тази карта е създадена, идеята е да погледнем посочените най-високо рискови дейности и да преценим тогава много внимателно дали не можем да направим още нещо. Нещо допълнително към мерките, които са предприемани към момента, за да снижим до възможно най-ниските нива съответните корупционни рискове. Създадена е организация в МО, група, която е под ръководството на заместник главния инспектор на министерството, и включва представители на всички структури. Те работят по един стандартен въпросник за четиридесет и няколко дейности, свързани потенциално с корупционен риск, като за всяка такава дейност оценяват "вероятност" и "евентуални негативни последици". Тази карта е общоприет мениджърски инструмент в други области, при следване на концепция за мениджмънт на риска. Сега ние го прилагаме за противодействие на корупцията и утвърждаване на интегритета в отбраната.

Въпрос: Кога очаквате да се завърши документът?

Отговор: Дадох ми чернови вариант на документа, искам да се запозная детайлно с него. Той трябва да бъде внесен на Съвета по анти корупция, за да видим какви са резултатите и следващите стъпки вече, следващите две-три седмици - какво точно можем да направим още,

за да минимизираме риска в тези дейности, които биха се оказали с най-висок корупционен потенциал.

Въпрос: Отново в интервю отбелязахте, че не гарантираме самостоятелно сигурността си, а сме част от съюзническата система. Как обаче коментирате критиките, че прекалено много разчитаме на тази теза и едва ли не negliжираме необходимостта от достатъчен собствен отбранителен потенциал? Някои дори цитират по-малко популярния чл. 3 от Северноатлантическия договор, в който се визират и индивидуалните способности за противопоставяне на въоръжено нападение.

Отговор: Не бих ги разделил по този начин. По-скоро това, което трябва да си кажем, е, че България гарантира сигурността си като член на НАТО, на ЕС, и участвайки в международни споразумения, в регионално сътрудничество.

Най-важното тук е членството ни в НАТО и в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. При дефинирането на тези съюзни политики се предполага, че всеки член дава принос, който е адекватен на възможностите му - икономически, демографски, географски и всякакви други възможности.

И почти няма членове на НАТО или на ЕС, ако изключим в някаква степен Съединените щати, които да могат самостоятелно да гарантират сигурността си. Ние всички, работейки заедно, споделяйки едни и същи ценности, гарантираме сигурността си. И при това гарантиране на сигурността, всеки изгражда способности съобразно своите ресурсни възможности и своите стремежи. Това е общата рамка, в която се взимат решения.

Има някои специфики, които в някои случаи са въпрос за амбиция на страна - членка. Дали примерно страната трябва самостоятелно да гарантира въздушния и морския си суверенитет. Знаете, че балтийските страни, ставайки членове на НАТО, още в началото приеха, че нямат възможности сами да гарантират въздушния си суверенитет. Затова съюзници чрез определена ротация поемат съответните дейности в тяхна полза.

Това е тяхно суверенно решение, то е споделено и прието от всички останали съюзници. Давам го само като пример, но принципът си остава същият - че ние всички заедно гарантираме сигурността и отбраната си.

Ако ние сме достоен съюзник и притежаваме способности да допринасяме за операции зад граница, гарантираме суверенитета си, аз не виждам никакъв проблем с чл. 3. Въпросът ви не означава, че ние трябва да създаваме армия, която, да кажем, да е насочена към отбрана на територията ни. Най-малкото защото няма заплаха от класически вид спрямо територията на страната ни. Има други заплахи и по-важното при разработването на отбранителната политика е ние да погледнем в бъдещето и да се ориентираме към тези заплахи на бъдещето. А те, дотам, докдето можем да видим в момента, не са свързани с никакъв тип класическа военна агресия спрямо страната или спрямо Съюза.

Въпрос: Защо у нас в момента 75 процента от бюджетните средства в отбраната отиват за издръжка на личния състав и какво трябва да се направи, за да се промени неблагоприятното съотношение спрямо средствата за другите насоки?

Отговор: Ами, 75 процента от бюджетните средства отиват за издръжка на личния състав, защото такъв ни е бюджетът, е най-краткият и формален отговор - това пише в закона за бюджета. Така че ние няма какво друго да направим в момента.

Имаше време преди 13-15 години, аз съм бил част от тези процеси, когато България поддържаше една много голяма по численост армия и един доста голям бюджет за отбрана като процент от БВП. През 1998-1999 г. бях директор на дирекция "Планиране на отбраната", ние разработвахме и разглеждахме различни варианти за това как може да изглежда армията и обосновахме варианта за 45-хилядната армия, който предизвика драматична промяна - от около 117 000 на 45 000, това беше огромно редуциране на армията.

И тогава една от тезите беше, че намалявайки армията и предвиждайки едно финансиране на отбраната от порядъка на 3 процента от БВП, ние ще притежаваме една по-добра структура на бюджета. Тя е необходима, за да може армията да стане мобилна, ефективна, боеспособна, оперативно съвместима, маневрена и т.н. - всички тези хубави думички, които срещаме във военностратегически документи. Тогава това беше обосновката.

В следващите години постепенно продължи снижаването на бюджета за отбрана като процент от БВП при растяща икономика. Когато икономиката расте повече от очакваното, не е проблем ние да снижаваме бюджета за отбрана като процент от БВП, което означава да снижаваме тежестта, която армията представлява за обществото от ресурсна гледна точка. Защото армията е ценен инструмент за гарантиране на сигурността и отбраната на страната, който струва пари. И ако това струва по-малко пари, тежестта за обществото е по-малка. Ако се върнем пак - тогава направихме плановете за развитието, План 2004, при хипотезата, че МО ще получава 3 процента от БВП. За 2013 г. е 1,36, за догодина се запазва - къде са 3 процента, къде е 1,36. Според мен възможностите да редуцираме армията и да търсим по-добра структура, по-добри баланси вътре, включително по-добър баланс на бюджета, за да бъде армията боеспособна, са практически изчерпани. Може би има някакви възможности за много фини настройки, фина оптимизация вътре в системата на МО, но това не променя горчивата истина. Преди интервюто ни проверих фактите - за 1989 г. бюджетът за отбрана е 4,4 процента от БВП, тази година е 1,36 процента. Днес армията тежи на обществото три пъти по-малко отколкото е тежала преди 20-24 години. Може ли да продължава това, моят отговор е по-скоро "не".

Ние трябва да разберем, че този "мирен дивидент" с края на Студената война е изконсумиран - няма какво повече да консумираме. Светът не е станал рай, продължаваме да имаме заплахи за сигурността. Те не са тези "онези" класически заплахи, но са заплахи, които могат да бъдат неутрализирани само с военни средства. Фактически потребност от армия има, още повече, че прогнозата сега изглежда по един начин, за следващите да кажем десетина години, в обозримото бъдеще. Но никой не може да каже "няма да ви трябва армия след 20-25 години".

Нещата не са прогнозируеми, ние трябва да поддържаме капацитет, способности, с които да гарантираме по-благоприятни условия в сигурността. Да посрещаме заплахите там, от където те произтичат, откъдето идват, при техния източник, вместо да ги чакаме да ни изненадат на наша територия. Защото тези заплахи няма да са предвидими, ние да знаем няколко дни предварително, да изкараме армията на границата, за да дойдат и да се опитат да преодолеят нашата отбрана. Те ще ни изненадат по най-различни начини - виждате какво стана в Лондон, какво стана в Мадрид, какво стана в Бостън.

За да противодействаме на такива заплахи, ние трябва да имаме армия днес. Другото е, че ние трябва да имаме капацитет, защото светът е не прогнозируем, може след две-три години да започнат някои промени, които да предположат нови по-големи инвестиции отново в армията. Не го виждаме в момента, но принципното положение, и това е исторически доказано, е, че светът е не прогнозируем. Не можем да разчитаме на някакви дългосрочни прогнози за една по-благоприятна обстановка в сферата на сигурността, която да ни позволи да държим, да кажем, символична армия или да отидем на варианти, към които са отишли някои страни, които нямат армия. Това според мен е недопустимо.

И за да се върнем на въпроса - за да не даваме 75 процента от бюджетните средства за личния състав и само пет процента за инвестиции, един следващ кабинет може би ще потърси възможности за вътрешна оптимизация. Но като цяло решението е връщане на едни по-високи равнища на финансиране за отбраната. Ние говорим за 2 процента, ние и през тези 2 процента минахме като "с експрес". Много време говорихме, че България е достоен съюзник, защото харчи над два процента, но това равнище от два процента го преминахме много бързо. Минахме ги 2007 г. - 2008 г., особено 2009 г. и 2010 г. - в този период, минахме много бързо надолу.

При едно поддържане така, както е записано в Бялата книга, на 1,5 процента, ако включваме пенсионното осигуряване - 2 процента, това наистина са проценти, които при сегашната среда за сигурност, биха дали възможност ние наистина да се развием и утвърдим като един достоен съюзник в НАТО, в ЕС, с уважаван принос към операции, с възможности да реагираме на не прогнозируеми явления и тенденции, включително за приноса за отбранителния потенциал за собствената ни територия.

Въпрос: Вие частично засегнахте в предишен свой отговор този въпрос, но казахте, че имате намерение да инициирате тежкия, по думите ви, разговор за това кои хора в системата упражняват високо рисковата професия, на които държавата да дава дори повече от това, което дава сега, и кои - не. Как виждате този разговор за отговорностите на военните?

Отговор: Още чакам резултатите от публичната дискусия. Обявихме максимално широко създаването на Обществения съвет, поканихме всички организации, които имат желание да се включат. Много организации се включиха, но все пак почти нямаше непознати лица, нямаше млади хора, които да дойдат и да изразят вижданията си. Докато, ако човек вземе да чете по форумите какви са коментарите, там вижда много различна картина.

Картината, която ние видяхме на Обществения съвет, е доста различна от тази, която се вижда по форумите под различни теми. Хората, които участват в Обществения съвет, са много уважавани и достойни професионалисти с много голям опит в армията, те възприемат нещата

по един начин, младите хора ги виждат може би по малко по-различен. Но за да не звуча твърде абстрактно, все пак да се върна отново към това, което говорихме преди малко - че ако един военнослужещ работи в София в продължение на 10 години на една длъжност, без перспективата да участва в операция или да се върне в тактически щаб, според мен това означава, че тази длъжност не е за военен.

Нищо не пречи, ако той е запознат с някакви много специфични технологии, да предлагаме гражданско образование по тях, да имаме граждански инженер, специалист, който да познава тези технологии. Военният не е на определена длъжност, защото познава технологии. Той е на определена длъжност, защото има опит от действия във високо рискови условия, притежава професионализъм да ръководи хора, има умения да реагира в кризисни, стресови ситуации.

Каквото и да говорим, един научен сътрудник или един доцент, който е 20 години на тази длъжност, не изпълнява такива функции. Той е носител на някакво ноу-хау, но ако то е адекватно в рамките на 20 години без той да се връща в Афганистан, в Ирак, да ръководи отново хора, за мен това означава, че такъв тип дейност може да бъде изпълнявана от граждански, по абсолютно същия начин както в момента, примерно, се изпълнява от военен. И това е труден разговор. И това не са само институтите, академиите, висшите военни училища, а това важи и за други структури, които имат повече административни функции.

Въпрос: Какъв парад да очакваме този 6 май, вероятно по-скромен, пеши?

Отговор: По-скромен. Знаете, че бюджетът ни е малък, за това вече говорихме, знаете, че допълнително бяха съкратени 5,3 млн. лева от бюджета за отбрана. Няма как да не бъде скромно, но въпреки това хората очакват да видят своята армия, те уважават армията си, очакват войската ни да уважи хората, да се покаже. Ние правим всичко необходимо, за да поддържаме този авторитет на армията, да поддържаме празничния дух на 6 май - един много хубав празник, Ден на храбростта. И това, че няма да минават изстребители или тежка техника, според мен, това не е кой знае какъв проблем. Това са наистина тривиални неща, свързани с конкретно състояние на бюджета, това не значи, че ние не трябва да уважим традицията, да уважим и хората и те да се срещнат за пореден път да отбележат празника.

Въпрос: Какво искате да кажете на военнослужещите по повод на предстоящия празник?

Отговор: Да ги поздравя, да им кажа, че ние много разчитаме на нашите момичета и момчета, които ни представят в тежки, сложни условия извън страната, които работят рамо до рамо със съюзниците, за да се гарантира сигурността на Съюза. По този начин те гарантират сигурността на България. Искам да им кажа "Вие заслужавате нашето уважение и уважението на целия български народ, благодарим Ви!". /Асен Бояджиев/